

دانشجویان عزیز با عرض سلام و وقت به خیر و با آرزوی شادی و سلامتی برای شما و خانواده محترم

بحث رشد در ۲ سال اول زندگی را با رشد دلبستگی ادامه می دهیم: (دانشجویان علاقه مند جهت مطالعه کامل رشد دلبستگی

لازم است نظریه دلبستگی جان بالبی را مطالعه نمایند. ما در اینجا خیلی خلاصه به مساله دلبستگی می پردازیم)

رشد دلبستگی از نظر جان بالبی

تعریف دلبستگی: دلبستگی عبارت است از پیوند عاطفی عمیقی که با افراد خاص در زندگی خود برقرار می کنیم، طوری که باعث می شود وقتی با آنها تعامل می کنیم، احساس نشاط و شغف کرده و به هنگام استرس از اینکه آنها را در کنار خود داریم، احساس آرامش کنیم. بالبی دلبستگی را چنین توصیف کرده است «ارتباط روانی پایدار بین دو انسان».

بطور کلی دلبستگی را می توان جو هیجانی حاکم بر روابط کودک با مراقبش تعریف کرد. اینکه کودک مراقب خود را که معمولاً مادر اوست می جوید و به او می چسبد مؤید وجود دلبستگی میان آنهاست. نوزاد انسان حدود ۶ ماهگی شروع به دلبستگی می کند و پس از آن ترس از غریبه ها را نشان می دهد.

کیفیت دلبستگی اغلب توسط «موقعیت ناآشنا» مورد مطالعه قرار می گیرد. این روش توسط مری آینسورث ساخته شد. آینسورث و همکارانش با مشاهده کودکان یک ساله در موقعیت ناآشنا واکنش ها و رفتارهای متفاوتی را که آنها نشان می دادند را به سه نوع کیفیت دلبستگی طبقه بندی کردند:

— کودکانی که پس از رفتن مادر کمی ناراحتی نشان می دهند و پس از بازگشت مادر به طرف او می روند و زود آرام می شوند «دلبسته ایمن» نامیده اند.

— کودکانی که از رفتن مادر شکایت نمی کنند و به هنگام بازگشت او با رضایت به بازی خود ادامه می دهند «دلبسته نایمن اجتنابی» می گویند.

— کودکانی که در غیاب مادرشان به شدت مضطرب می شوند و پس از بازگشت مادر به او می چسبند و یا او را از خود می رانند «دلبسته نایمن اضطرابی دوسوگرا» می گویند.

جداول صرفاً برای مطالعه است

ویژگی های دلبستگی ایمن	
به عنوان کودک	به عنوان بزرگسال
۱- قابلیت جدا شدن از والد	۱- پایدار بودن روابط پایدار و قابل اعتماد
۲- کسب آرامش از والدین به هنگام ترس	۲- خود باوری
۳- هیجانات مثبت به هنگام بازگشت والدین	۳- سهولت در به اشتراک گذاشتن احساسات با دوستان
۴- ترجیح دادن والدین بر ییگانگان	۴- جستجوی حمایت اجتماعی

ویژگی های دلبستگی اجتنابی	
به عنوان بزرگسال	به عنوان کودک
۱- مشکل در برقراری روابط صمیمانه و نزدیک	۱- احتمال دوری گزیدن از والدین
۲- کم علاقه به روابط اجتماعی و عاشقانه	۲- در جستجوی ارتباط با والدین و کسب آرامش از آنها نیستند
۳- ناتوانی یا عدم تمایل در به اشتراک گذاشتن افکار و احساسات با دیگران	۳- ترجیح ندادن یا ترجیح دادن کم بین والدین و بیگانگان

ویژگی های دلبستگی دوسوگرا	
به عنوان بزرگسال	به عنوان کودک
۱- بی میلی نسبت به نزدیکی با دیگران	۱- نگران از غریبه ها
۲- نگرانی از این که طرف مقابل واقعاً آنها را دوست نداشته باشد	۲- اندوهگین شدن به هنگام ترک والدین
۳- پریشانی و آشفتگی به هنگام خاتمه یافتن یک رابطه	۳- ظاهراً با بازگشت والدین به آرامش دست نمی یابند

رشد شناختی در ۲ سال اول زندگی

از دید پیاژه در این مرحله هوش کاملاً عملی است، و همین اعمال، اساس فعالیتهای ذهنی بعد از تشکیل می دهد. آزمایش تصویر در آینه پیاژه: آزمایش تصویر در آینه شاید مسئله درک مفهوم جسم با آگاهی از « خود » ارتباط داشته باشد. اگر لکه قرمز رنگی را به بینی کودک بزنیم و او را جلو آینه بنشانیم در ۵ ماهگی اول آینه و بعد اطراف را نگاه می کند یعنی متوجه خود نمی شود. در ۱۲ ماهگی دست خود را برای لمس آینه دراز می کند و سپس پشت آینه را نگاه می کند. گویا دنبال کودک دیگری می گردد. و در ۲۰ ماهگی اگر در آینه نگاه کرد و روی بینی اش لکی دید آنرا پاک می کند یعنی به وجود خود پی می برد.

هوش و سنجش کودک در دو سال اول زندگی

برای پیش بینی هوش آتی کودک از آزمون خوگیری و خوگیری زدایی و تکالیف پایداری شی پیاژه استفاده می شود. خوگیری: منظور از خوگیری، کاهش تدریجی در نیرومندی پاسخ به علت تحریک مکرر است. نگاه کردن، ضربان قلب، و تنفس، همگی می توانند به دلیل بی علاقه گاهی باشند.

خوگیری زدایی: وقتی این حالت (خوگیری) روی می دهد (پاسخ دهی کاهش می یابد)، محرک جدیدی مانند نوعی تغییر در محیط باعث می شود که پاسخ دهی دوباره به حالت اول برگردد. این برگشت، خوگیری زدایی نامیده می شود. برای مثال، بچه ای که ابتدا به یک تصویر دیداری مانند عکس یک بچه خو می گیرد (پاسخش نسبت به عکس بچه کاهش می یابد) و بعد نسبت به تصویر جدیدی خوگیری زدایی می شود مانند عکس یک مرد تاس. یعنی (دوباره نیرومندی پاسخ کودک پس

از تغییر محرک افزایش می یابد یا به حالت اول برمی گردد در واقع خوگیری باعث کاهش نیرومندی پاسخ و خوگیری زدایی به علت تغییر محرک باعث افزایش پاسخدهی است) کودک محرک اول (عکس بچه) را به یاد می آورد و محرک دوم (عکس مرد ناس) را به صورت جدید و متفاوت با آن درک می کند. (یعنی با خوگیری و خوگیری زدایی کودک موفق به درک تفاوت بین این دو محرک می شود، عکس بچه و عکس مرد ناس). بدیهی است که کودکان با هوشبهر نرمال این فرایند را به خوبی نشان می دهند.

اما در مورد تکالیف پایداری یا بقای شیء باید گفت که پیازه آنرا رادر فرایند رشد شناختی کودک مورد بررسی قرار داده است. پایداری شیء، یعنی آگاهی از اینکه وقتی اشیاء دور از دید هستند، کماکان وجود دارند. یعنی وقتی ما وسیله یا اسباب بازی که در دسترس کودک است بر می داریم و به دور از دید کودک پنهان می کنیم. کودکانی که به پایداری شیء رسیده اند می دانند که اسباب بازی هر چند از دید آنها پنهان است اما باز وجود دارد و شروع می کنند به پیدا کردن اسباب بازی در مکان پنهان شده.

رشد زبان و گویایی در ۲ سال اول زندگی

ابتدا نکات کلی درباره زبان را مطرح می کنیم:

—مهمترین ضامن بقای رشد فکر زبان است.

—اجزای زبان علامتی نشانه ای در کودکان عبارتند از: ۱- گریه و فریاد ۲- ادای صداهای مبهم ۳- اشاره

مراحل یادگیری گفتار در کودکان عبارتند از:

الف- درک گفتار دیگران

ب- توانایی بکار گیری واژه ها

ج- ارتباط واژه ها با هم و جمله سازی

د- تلفظ

—مراحل درک گفتار دیگران در کودکان عبارتند از:

۱۶ هفتهگی تشخیص صداهای آشنا از غریبه

۶ تا ۸ ماهگی فهم تکواژها

۱ سالگی فهم دستورات ساده

—اصولی که گفتار بچگانه بر آن استوار است: ۱- توجه مشترک ۲- رعایت نوبت ۳- حساسیت والد نسبت به ژست های پیش

کلامی کودک

—ترتیب فراگیری کودکان: اسامی - افعال - قیود - صفات

—دوره حساس فراگیری زبان از ۱۸ ماهگی تا بلوغ است.

— دوره حساس یادگیری زبان دوم در ۷ سالگی تمام می شود.

— کودکان ۲ زبانی از لحاظ رشد شناختی و آگاهی زبانی از بقیه کودکان پیشرفته تر اند.

—سبک اشارتگر: نوعی شیوه زبان آموزی در سال های نخست زندگی است که طی آن کودک از زبان عمدتاً برای نامیدن اشیاء

استفاده می کند.

— آگاهی فرازبانی: آگاهی از اینکه زبان موضوعی است که می توان درباره آن فکر کرد و درباره آن حرف زد و آنرا فهمید.
— فرضیه نسبیت زبانی سایر و ورف: عبارت است از تأثیر زبان بر تفکر. بدین معنا که هر زبان جهان بینی خاصی را بر گویندگان خود تحمیل می کند.

رشد زبان و گویایی: دانشجویان گرامی به صورت خیلی خلاصه رشد زبان و گویایی را پی می گیریم.
— کودک در حدود نه ماهگی نسبت به اسم خود و کلمه های «نه» و «نکن» عکس العمل نشان می دهد و شروع به تقلید صداها می کند.

— در حدود یک سالگی، کودک یکی دو کلمه معنی دار را بیان می کند.

— در حدود ۲ سالگی، کودک می تواند جمله های کوتاه دو کلمه ای و سه کلمه ای (تلگرافی) ادا کند.

— در ۲ سالگی اسم خود را بکار می برد و از ضمیر من استفاده می کند.

تفاوت های مزاجی در ۲ سال اول زندگی

معروفترین رده بندی خلق و خو (مزاج) را الکساندر جسی و استالاتوماسی پیشنهاد کرده اند. آنان معتقدند که سه نوع یا دسته اصلی خلق و خو وجود دارد:

۱- کودک آسان: معمولاً حالتی مثبت دارد، به سرعت نظم روزمره را برقرار و به آسانی با تجربه های جدید سازگاری می شود.
۲- کودک دشوار: بیشتر واکنش منفی دارد و دارای تمایلات پرخاشگرانه و فاقد خویشن داری است و در پذیرفتن تجربه های جدید کند است.

۳- کودک دیرجوش: فعالیت کم، تاحدی منفی و سازگاری کمی از خود نشان می دهد، و حالت های روانی اش زیاد مشخص نیست. اکنون رده بندی خلق و خو بیشتر بر: (۱) گرایش مثبت و زود جوشی (۲) گرایش منفی (۳) کنترل عامدانه (خودگردانی) تمرکز دارد. همچنین، توجهی افزاینده به بررسی اثر زمینه هایی مانند مدرسه و کلاس بر تعدیل خلق و خو می شود.

معلولیت های جسمی در ۲ سال اول زندگی

تعریف معلولیت: معلولیت به مجموعه ای از اختلالات جسمی یا روانی گفته می شود، که فرد را از ادامه زندگی عادی و مستقل خود، به صورت شخصی یا اجتماعی باز می دارد.

معلولین جسمی: مانند دارندگان نقص عضو، انواع فلجها، ناهنجاریهای اسکلتی (ناهنجاریهای عضلانی - اسکلتی مانند کوتاهی دست و پا، کجی دست و پا، انحنای غیرطبیعی ستون فقرات و گردن و دیگر ناهنجاریهای استخوانی)، اختلالات بیولوژیکی (بیماران قلبی - کلیوی - ریوی ...) نابینایان، ناشنویان و... (www.Hamdham.org)

سوء تغذیه: سوء تغذیه منجر به ۲ بیماری می شود: ماراسموس (بی رمقی) و کواشیر کور که در سال اول زندگی بروز می کنند و در صورت زنده ماندن کودک، به کوچک ماندن اندام ها و آسیب مغزی منجر می گردد.

ناکامی در رشد کردن غیر ارگانیک: فقدان محبت والدین، ناکامی در رشد کردن غیر ارگانیک نام دارد. آغاز آن در ۱۸ ماهگی است. علائم این مشکل عبارتند از: جنه کوچک و مشکلات شناختی و عاطفی آشکار.

کوتولگی: با محرومیت در سنین ۲ تا ۱۵ سالگی ایجاد می شود.

خودآگاهی در ۲ سال اول زندگی

تعریف خودآگاهی: «شناخت ما، از خصوصیات ظاهری، افکار، باورها، ارزش ها، عواطف، نقاط قوت و ضعف، خواسته ها، علایق، ترس ها ویا نفرت های ما از چیز های مختلف» از سال دوم زندگی خودآگاهی در کودک ایجاد می شود و تا ۷ سالگی خود را با خصوصیات فیزیکی (خصوصیات عینی و قابل مشاهده) توصیف می کند. خود آگاهی پایه هیجانات زیر را داراست:

الف-همدلی

ب-اطاعت

ج- خویشتن داری (توانایی لازم برای خویشتن داری عبارت است از توانایی فکر کردن درباره خود بعنوان یک موجود خود مختار، هدایتگر اعمال، برخورداری از حافظه و توانایی بازنمایی ذهنی برای رهنمود والدین) اولین نشانه خویشتن داری اطاعت است.

در ۲ سال اول زندگی ۲ چیز در انسان رشد می کند:

الف-پیوندهای صمیمی با دیگران

ب-آگاهی از مجزا بودن (درک خود)

ونکته آخر که لازم است در این بازه سنی گفته شود خیال پردازی های کودکانه است که آغاز این نوع از خیال پردازی ها از سن ۵/۱ سالگی است.